

Jānis Dimants, Jr. (Andriva Jūrdža fonds)
RĒZEKNES KONGRESA 65 GADU ATCERE AMERIKĀ

Atslēgas vārdi: *latgalieši ASV, Rēzeknes kongress 1917. gadā, Latgales Pētniecības institūts, Amerikas Latviešu katoļu apvienība.*

Ārzemēs, ASV, ir notikuši divi sarīkojumi, veltīti 1917. gada Rēzeknes kongresa atcerei. Pirmo reizi 1967. gadā Indianapolē, Indianā, tika atzīmēti 50 gadi, bet otro reizi 1982. gadā no 2. līdz 4. jūlijam Vandavegā, Viskonsinā, notika 65 gadu atcere, kurā piedalījās vairāk nekā 120 dalībnieku ar plašu programmu, kas atspoguļoja Latgales kultūrvēstures gaitas.

Tanī laikā ārzemēs vēl darbojās organizācijas, kas vairs nešķiroja tautiešus, no kurienes viņi nākuši, bet visi kopā risināja daudzus nepabeigtos darbus un ieceres, kā, piemēram – katras valodas mācīšanai vispirms ir nepieciešams vienveidīgs rakstības veids – noteikta vienveidīga ortogrāfija, pie kuras Latvijā tika un tiek veikts liels un radošs darbs.

Abas šīs sanāksmes bija atspoguļotas ārzemju latviešu presē, bet Latvijā tanī laikā pastāvēja cenzūra. Tie bija citi apspiestības laiki. Diemžēl daudzi jo daudzi mūsu censoni un patrioti ir aizgājuši Dieva mierā. Jauna paaudze Latvijā ir pārņēmusi mūsu darbību. Un jāpateicas Dievam, ka ir secība un turpinājums, vēl ar lielāku sparū un pārliecību kā līdz šim, darbs tiek veikts. Tagad varam atskatīties uz pēdējās atceres sagatavošanas darbiem un darbiniekiem.

1917. gada 8. maijā (pēc j. st.) Rēzeknē sanāca pagastu un draudžu deputāti un pieņēma lēmumu apvienoties ar vidzemniekiem un kurzemniekiem. Ar šo lēmumu tika likts pamats Latvijas valstij. Šī **kongresa atcere Latvijā bija aizliegta**, bet Amerikas latviešu katoļu aprindas nolēma rīkot šī kongresa 65 gadu atceri. Pasākumu organizēja Amerikas Latviešu katoļu apvienības (ALKA) un Latgales Pētniecības institūta pārstāvji.

Izveidotā Rīcības komitejā darbojās ALKAs prezidents Jānis J. Dimants, Jr., priesteris Boļeslavs Baginskis, Latviešu katoļu studentu un akadēmiķu apvienības Dzintars“ prezidents Antons Tutins, priesteris Staņislavs Škutāns, Latgales Pētniecības institūta vadītājs Francis Teirumņiks, Francis Zeps un V. Strauts. Atcerē aktīvi piedalījās Latvijas sūtniecības Vašingtonā vadītājs Dr. Anatols Dinbergs. Francis Zeps, kas bija 1917. gada kongresa delegāts, un priesteris A. Pekšs, kas kā 14 gadu zēns kongresa gājiena priekšgalā bija nesis sarkanbaltsarkano karogu.

Referāti bija ļoti informatīvi, bagāti un saistoši un norādīja uz grūto, bet bagāto pagātņi valsts sākuma dzīvē.